Anul al 56-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL | In România 3 lei
In străinătate 6 lei

Nr. 81 Vineri 24 Martie 1939
12 Pagini P IIII

Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE
IN ŢARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE
IN ŢARĂ pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. şi UNIV. LITERAR câte 220 lei
ILUSTR. ROMÂNĂ şi UNIV.-SPORT câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

DIRECTOR
ŞI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Vizita d-lui Albert Lebrun la Londra

In aceste zile de îngrijorare internaţională, un eveniment către care se îndreaptă atenţiunea tuturor, atenţiune plină de încredere pentru pacea lumii, este vizita preşedintelui Republicii franceze, d. Albert Leburn, în capitala Marei Britanii.

Intrevederea dintre Suveranul Marei Britanii şi preşedintele Republicei franceze este într'adevăr un fericit prilej, în aceste vremuri turburi, pentru o liniştită dar serioasă examinare a situaţiei internaţionale şi pentru hotăriri de pe urma cărora pacea europeană să poată fi salvată cu respectul demnităţii şi independenţii tuturor popoarelor.

Telegramele ne anunţă primirea călduroasă ce s'a făcut d-lui Lebrun de întreaga populaţie din capitala Angliei, care în aceste momente de gravă tensiune internaţională acordă întrevederii dintre cei doi şefi de stat un înalt înţeles politic.

Strânsele legături franco-britanice au fost totdeauna considerate ca cea mai sigură chezăşie a păcii europene. Aceste strânse legături vor fi şi mai mult întărite prin actuala vizită a preşedintelui Republicii franceze.

Politica de pace urmată de Anglia şi Franţa găseşte în solidaritatea dintre aceste două ţări un sprijin indispensabil şi, de aceea, atenţiunea generală se îndreaptă azi spre Londra, aşteptând cu linişte încrezătoare rezultatele întrevederii între doi şefi de stat sincer legaţi de ideea de pace şi care, cunoscând toate datele realităţii internaţionale de astăzi au, în cel mai înalt grad, conştiinţa răspunderilor faţă de popoarele pe care le conduc.

In cele trei zile cât va dura vizita d-lui Lebrun, în afară de festivităţile prevăzute în programul oficial, d. Bonnet, ministrul de externe al Franţei, care însoţeşte pe preşedintele Republicei, va avea prilejul să stabilească, împreună cu guvernul britanic, acţiunea comună franco-britanică impusă de împrejurările actuale. Această acţiune comună nu va desminţi nici de data aceasta sinceritatea politicii de pace a celor două ţări, dar a unei politici de pace cu respectul libertăţii şi independenţei tuturor statelor mari şi mici, a unei politici de pace în deplină demnitate pentru toată lumea.

Declaraţiile care au fost făcute în zilele din urmă atât la Paris cât şi la Londra de primii miniştri respectivi îndreptăţesc convingerea că întrevederea dintre cei doi şefi de stat va servi pentru a face să triumfe, în ciuda îngrijorătoarelor zile pe care le trăeşte astăzi Europa, o asemenea pace.

STRADĂ DIN IAŞI — ŞT DIMITRESCU

Aşa a dispărut o republică

Dela trimisul nostru special, d. Al. Gregorian

Budapesta.— Mă întorc în ţară după un pelerinaj obositor şi melancolic printre vestigiile unei lumi pe care am văzut-o dispărând în câteva ceasuri ca o corabie în valurile unei mări umflată de furtună. Stau la fereastra vagonului cu privirile pierdute în ceaţa care se lasă tot mai jos pe întinsul Burgenlandului austriac şi îmi recapitulez într'o violentă contradicţie de sentimente scenele istorice care s'au desfăşurat sub ochii mei în ultimele zece zile într'o succesiune uluitoare, caleidoscopică, aproape neverosimilă.

Imi stărue sub pleoape imaginea Bratislavei dela 14 Martie cu străzile ei liniştite, ca după o mare vijelie, cu geamurile sparte, cu primăria ciuntită de explozia unei maşini infernale, cu evreii, acele triste figuri de ghettou slovac care se strecurau ca nişte strigoi pe lângă ziduri, adulmecând aerul ca să găsească un nou liman salvator; cu catafalcul imens din faţa teatrului comunal unde erau adunaţi dimineaţa morţii revoluţiei de peste noapte, cu adolescenţii aceia nedormiţi scoşi dela liceu şi dela universitate ca să lupte sub fanioanele gărzii Hlinka, cu viesparul dela cafeneaua Carlton unde se amestecau într'o forfoteală pestriţă ofiţeri hlinkişti în uniforme negre, elegante ale capitalei, spioni şi agenţi provocatori de toate provenienţele, jurnalişti alergând disperaţi după noutăţi senzaţionale şi tineri nazişti, însfârşit, toate acele aspecte dezordonate şi îngrijorătoare ale unui centru revoluţionar în care erau condensate în ziua aceea speranţele şi panica unei Europe întregi şi unde iluziile romantice şi buna credinţă se întâlneau cu manevrele cele mai viclene şi cu moartea la fiecare colţ de stradă, la fiecare masă, în fiecare clipă.

In ziua aceea Slovacia se declarase stat independent şi rupsese toate legăturile cu Praga. Steagurile slovace voiau să dea peisagiului acela trist o înfăţişare sărbătorească. Dincolo de zidurile dietei păzită de miliţieni civili cu carabinele peste paltoane se hotăra soarta ţării slovace care, în câteva ore, avea să tragă după ea într'un vuet de cataclism întreaga republică a lui Masaryk şi a lui Ed. Beneş, ultimul paragraf care mai rămăsese din pacea dela Versailles.

Am vrut să-l întâlnesc atunci pe monseniorul Tisso, prezidentul consiliului de miniştri destituit de Praga şi repus în funcţiune telefonic dela Berlin. N'am isbutit nici chiar cu graţioasele oficii ale consulatului german. Monseniorul redacta proclamaţia de independenţă într'un biurou al palatului prezidenţial: scria, ştergea, telefona, rectifica. Aşa s'a făcut istoria statului „suveran" al Slovaciei care după două zile cerea telegrafic protecţia puternicului führer al Reichului... Tineri revoluţionari din Hlinka-Garda care m'aţi întâmpinat în faţa consulatului român mândri de pistoalele voastre dela brâu şi transfiguraţi de fericire c'aţi scăpat de jugul ceh, vă veţi fi întrebând acum şi voi nedumeriţi ca şi mine: la ce aţi suferit şi v'aţi luptat atâta? La ce aţi înmormântat republica dela Praga dacă trebuia să ajungeţi până la urmă sub altă suzeranitate? Oare veţi înţelege voi vreodată c'aţi fost instrumentele oarbe ale unei fatalităţi, că flăcările romantismului vostru au ars cartea destinului slovac?...

Trenul se opreşte la vama maghiară dela Hegishalom. Arunc o ultimă privire îndărăt spre Viena care chetează acum pentru ziua armatei. Cheta este în fond pentru sporirea fondului operei de ajutor social, căci armata germană are destul. Intrarea ei în Cehoslovacia a fost o simplă plimbare, — ein Spaziergang — în timpul căreia nu s'a tras niciun glonţ şi niciun obuz. Contra cui era să tragă? Armata cehă, o parte răsleţită prin Carpaţii Ucrainei, în lupte cu ungurii, alta în Carpaţii mici ai Slovaciei, alta consemnată în cazărmi, alta împrăştiată în debandadă prin sate dezorganizată, aruncând armele, capelele, uniformele; ofiţerii care dezarmaţi, care fugiţi, care salvându-şi onoarea în sinucideri, — cine era să mai opună vreo rezistenţă strivitoarei avalanşe germane care venea din toate părţile într'o învăluire concentrică spre Praga? Bandele comuniste care cu câteva ceasuri mai înainte terorizase ţinuturi întregi, ucisese şi pârjolise, au intrat în pământ.

Nu voi uita niciodată pe blajinii ţărani ai Boemiei ieşiţi din curţi cu cergile în spinare îngro-

(Continuare in pag. 2-a)

In corpul ziarului:

Primirea triumfală făcută preşedintelui Franţei în capitala Angliei

Generalul Franco cere capitularea republicanilor

Burgos, 21 (Rador). — Corespondentul agenţiei D. N. B. transmite:

Postul de radio naţionalist spaniol a difuzat eri o declaraţie cu privire la propunerile de pace făcute de conducătorii Madridului, în scopul de a obţine „o pace onorabilă".

Declaraţia arată că pentru a se obţine o astfel de pace nu este nevoie de negocieri. Ar fi suficientă capitularea. In toate provinciile cucerite de naţionalişti, autorităţile generalului Franco au stabilit o pace onorabilă pentru toţi locuitorii cari n'au comis crime. La fel se va proceda şi în viitor. Negocierile sunt însă complet excluse. Spania naţionalistă are obligaţia să câştige o victorie completă, date fiind sacrificiile făcute şi pierderile încercate. Orice altă rezolvare a conflictului ar da loc mai târziu la noui complicaţii.

Statele-Unite solidare cu puterile democratice din Europa

Washington, 21 (Rador). — Corespondentul agenţiei „Reuter" află din sursă bine informată că în cazul când puterile democratice din Europa publică o declaraţie comună cu privire la măsurile pe cari le vor lua în cazul unei eventuale agresiuni, guvernul Statelor Unite este gata să facă o declaraţie similară.

IN PALATUL REGILOR BOEMIEI

Cancelarul Hitler contemplând panorama oraşului Praga, dela fereastra palatului Hradşin.

Măsurile militare de siguranţă luate de guvernul român

Preşedinţia consiliului de miniştri a dat următorul comunicat:

Ca urmare a hotărîrilor luate la Consiliul de Coroană, guvernul a dispus concentrarea câtorva contingente de rezervişti pentru completarea efectivelor unei părţi din trupele de acoperire.

Dat fiind că România urmăreşte hotărît o politică de pace, trupele concentrate vor rămâne mult înapoia frontierelor mărginindu-se la exerciţii de instrucţie.

In momentul în care se va constata că în unele State vecine unde s'au efectuat mobilizări anterioare, se va reveni asupra acestor măsuri şi prin urmare problema siguranţei noastre nu se va mai pune, guvernul român va dispune trimiterea la vatră a rezerviştilor chemaţi.

Se precizează că nu s'a efectuat nici o operaţie militară la frontieră, concentrările făcute păstrând un caracter de instruire a trupei.

Atitudinea Germaniei faţă de situaţia internaţională

Iminenta denunţare a acordului naval anglo-german. — Presa germană continuă atacurile contra Angliei. — Ambasadorul Italiei la Berlin a plecat la Roma. — Atitudinea presei germane faţă de România

Prin telefon dela corespondentul nostru particular

Berlin, 21. — In cercurile competente ale ministerului de externe german se confirmă ştirea că denunţarea acordului naval anglo-german este iminentă.

Termenul legal al acestei denunţări este ţinut încă secret, dar se afirmă că decizia respectivă a guvernului german va fi foarte curând pusă în aplicare.

Numeroase observaţii ale presei germane au pregătit opinia publică în acest sens. N'a mai existat însă niciun dubiu asupra acestei politici germane, în momentul când „Die Deutsche Diplomatisch Politische Information", un organ de care ministerul de externe german nu se foloseşte decât în ocazii rare şi importante, a luat atitudine faţă de problema convenţiei navale anglo-germană.

IN ACELAŞ TIMP, DECLARAŢIA PUBLICATA IN ACEASTA REVISTA POATE FI CONSIDERATA CA O MOTIVARE A APROPIATEI DENUNŢARI A CONVENŢIEI NAVALE.

In introducere, revista de mai sus spune că „chemarea ambasadorilor germani dela Londra şi Paris pentru raport şi respingerea protestelor anglo-franeze nu sunt chestiuni formale".

Aceste fapte ar urma să exprime „nemulţumirea guvernului german", din cauza atitudinii puterilor occidentale şi a declaraţiilor premierului britanic, cari „au indispus într'un grad înalt opinia publică germană".

După o critică a politicii britanice şi a interpretării pe care Londra o dă acordului dela München, revista spune că Germania va fi nevoită să supună atitudinea ei de până acum unei revizuiri definitive şi profunde.

Trebue adăogat că denunţarea convenţiei navale anglo-germană trebue făcută cu un preaviz de şase luni.

In cercurile politice se desminte afirmaţia că publicarea denunţării convenţiei navale va coincide cu lansarea noului crucişetor german, ce se va face la 1 Aprilie, la Wilhelmshafen.

*

Campania presei germane împotriva Angliei şi politicii ei continuă cu o violenţă tenace.

Această campanie are două trăsături caracteristice diferite. Pe de o parte, activitatea diplomatică a Londrei este considerată ca o tentativă de încercuire politică şi militară a Germaniei, văzându-se în acest fapt un pericol care este combătut cu toată violenţa. Pe de altă parte, se manifestă o mare încredere în ceeace priveşte atitudinea statelor din Vestul şi Sud-Estul Europei

*

Ziarele vorbesc pe larg despre România, subliniind desminţirea de către Germania şi de către guvernul român a svonurilor despre un pretins ultimatum economic, pe care Reichul l-ar fi adresat României.

Numeroase ziare germane subliniază în acelaş timp atitudinea presei româneşti care este perfect neutră şi leală faţă de legăturile economice germano-române.

*

Ambasadorul Italiei a plecat la Roma pentru raport.

Inainte de a părăsi Berlinul, ambasadorul a avut o lungă consfătuire cu d. von Ribbentrop, ministrul de externe şi se afirmă că ar fi fost primit în audienţă şi de cancelarul Hitler.

In legătură cu plecarea ambasadorului italian se spune că nu se poate conta în curând pe un gest de o natură oarecare a Italiei. Probabil însă că în cursul consfătuirilor avute ale ambasadorului italian în ajunul plecării s'a discutat asupra acestei chestiuni.

——xx⊙■⊙xx——

Executarea unui criminal

Londra, 21 (Rador). — *Azi dimineaţă a fost executat prin spânzurătoare asasinul Harry Armstrong, osândit la moarte pentrucă a ucis la 2 Ianuarie, într'un hotel din cartierul Lambeth, pe două surori, Peggy şi Irene Pentcost.*

NOTE

Apocalips în cinematograf...

M'am gândit adeseori că cinematograful, — această uimitoare cucerire a spiritului iscoditor al omului, — a venit ceva mai târziu decât s'ar fi cuvenit... Regretăm toţi, că figurile personagiilor reprezentative ale omenirii au ajuns până la noi în aspecte foarte relative, —unele înfăţişându-le chipul, stors de bătrâneţe sau de boală, sau doar ca mască funerară, — şi că glasul şi felul de a se mişca, al comandanţilor lumii, rămân pentru noi simple supoziţii...

Cinematograful a apărut, totuşi, la timp, spre a fixa o serie de documente ale celei mai torturate şi mai nefericite epoci cunoscute până azi, epoca noastră. Mă duc rar la cinematograf, — deşi îl doresc, pentru depărtatele lucruri noui, pe cari totdeauna le-am visat şi le-am dorit: Afară de rare cazuri, foarte onorabile, problemele sufleteşti sunt tratate în cadru de pură operetă. Iar exotismul peisagiilor, — să zicem al pădurilor şi al munţilor, — e degradat de o eroină totdeauna coafată, fardată şi cu unghiile boite, iar diferiţi „tarzani", oameni ai „junglelor" trăind cu şerpii şi cu maimuţele, nu-şi pierd nici odată — ca dracu! — maşina de bărbierit şi cutia de pudră...

Izbitorul convenţionalism al acestor lucrări destinate vulgului este însă compensat de tragicul autentic al unor „jurnale", în cinematograf... Am văzut, de curând, adăposturile contra atacurilor aeriene, cari se construiesc la Londra, ca şi pe acelea cari se fac acum în Parisul tinerelor şi al visurilor noastre... Sunt gropi, gropi multe, unele pentru grupuri mici, altele pentru mulţime de norod, gropi săpate adânc, şi deasupra cărora, peste o pavăză de metal sau de beton, se aruncă, cu lopeţile, un strat gros de pământ... Se sapă gropi, unele gropi mici, alte gropi mari, ca tranşeele de odinioară, gropi adânci în pământ, acoperite cu pământ...

Nefericită generaţie europeană, — a mea, — care, în viaţă fiind, îţi sapi uriaşa groapă colectivă, — singurul refugiu în care mai speri, — bine că există cinematograful!... Cine va veni după noi va putea vedea: aceste documente, neconvenţionale şi autentice, şi va recita pasagii din Apocalips: ...„Şi a suflat, în vremea aceea, vânt de groaznică nebunie sângeroasă... Păsări de fier, vărsând foc, veneau urlând, şi făcându-se soarele întunecat, strigau cei vii, într'un glas: Ieşiţi, voi, morţii, din gropile voastre, să intrăm noi cei vii!..." — M. Negru

——xx⊙■⊙xx——

PATRU NOUI TORPILOARE FRANCEZE

Paris, 21 (Rador). — *Ministrul Marinei de războiu anunţă că d. Campinchi a semnat punerea pe şantier a patru torpiloare de escadră, cu o deplasare de câte 1771 tone, care se vor numi: „Intrepide", „Aventurier", „Temeraire" şi „Opiniatre".*

Noile vase fac parte din programul pe 1938.

——xx⊙●⊙xx——

Apelul arhiepiscopului de Canterbury

Londra, 21 (Rador).— Corespondentul agenţiei „D. N. B." transmite:

Arhiepiscopul de Canterbury a făcut un apel la Papa, invitându-l să ia conducerea unei mişcări a întregii creştinătăţi, pentru a opri „anexionismul" german în Europa. El asigură pe Papă de sprijinul larg ilor puteri ale protestantismului.

Limba noastră

Codurile

Un domn a cărui iscălitură n'am putut-o desluşi, — aşa, neciteţ, iscălesc de obiceiu mai toţi oamenii mari, îmi scrie:

„O controversă ivită între subscrisul şi un şefuleţ al meu, care a găsit de cuviinţă să corecteze o scrisoare făcută de mine, în care scriam: *Avem onoare a vă face cunoscut*... Şefuleţul mi-a făcut proces pe tema aceasta, susţinând că e corect să se scrie: Avem *onoarea* a vă face cunoscut... Corect e, cred eu, avem *onoare*, după cum spunem *avem la masă supa şi rasol*, nu *supa şi rasolul*".

E o mică deosebire între *onoare* şi *rasol*. Totuşi se zice şi: avem la masă *supa* şi *rasolul*, — supa şi rasolul de ieri, ori dela prânz.

Corect e: am *onoarea*, — românește *am cinstea* —, *cinstea* asta, nu alta, hotărîtă: *cinstea* să vă scriu, să vă fac cunoscut. Germanul zice tot articulat: Ich habe *die Ehre*. Englezul: I have *the* honour. *Francezul:* J'ai *l'*honneur. Trebue să ocolim şi vorbirea: am cinstea *de* a vă scrie, care nu e românească.

D. Raul Teodorescu „referent la Consiliul legislativ" a scos o cărticică în care arată cât de chinuită e limba Codurilor.

„Nu poate fi vorba, zice el, de o gândire juridică perfectă, fără o formă exterioară corespunzătoare. Claritatea şi precizia gândirii, adâncimea ei, *atârnă de desăvârşirea vorbirii*... Un cod nu trebue să fie o carte scrisă într'un limbagiu ermetic, străin înţelegerii celor mulţi... tălmăcirea românească a acestui cod (codul Napoleon) *ne oferă un model de monstruoasă chinuire a limbii româneşti* şi e o adevărată abdicare dela respectul, pe care suntem datori să-l avem faţă de limba strămoşilor noştri".

In vremea asta de veşnică goană după locul şi îndeletnicirile altuia, când avocaţii fac pe medicii, medicii pe ziariştii, inginerii pe economiştii, în vremea asta când librăriile vând cratiţe, maşini de bucate şi haine, când profesorii de română cer isgonirea gramaticei din şcoală, nu ţi se pare nefiresc să vezi că un „referent la Consiliul legislativ" se îngrijeşte de limbă, de limba Codurilor.

Iată câteva din pildele „de monstruoasă chinuire a limbii româneşti" pe care le dă d. Raul Teodorescu:

Lucrări date în *spalt*, în loc de: lucrări date în *întreprindere*.

Recurs *de Casaţiune*, în loc de: recurs *în* Casaţie.

Din cele ce *s'a expres*, în loc de: din ceea ce s'a *arătat*.

Datornicul a avut *meziu* de a declara stinsă datoria, în loc de datornicul a avut *mijlocul*...

Spre acest *finit*, — *în acest scop*.

Tribunalul *statuind* asupra cererii, tribunalul *hotărînd* asupra cererii.

Lapinii în loc de: *iepuri de casă*.

Erezirea, — *moştenirea*.

Bunuri *mobili* şi *imobili* în loc de: *mişcătoare* şi *nemişcătoare*.

Nu poate fi probată decât prin aceleaşi *mezii*, — prin aceleaşi *mijloace*.

Spesele sunt în *greutatea* deponentului, — *cheltuelile* sunt în *sarcina* deponentului.

Marfele în loc de *mărfurile*.

Şi aceste cacofonii:

Românca care, epoca când, să numească *ca*, a *ridica capitaluri*.

„Un cod românesc, zice d. Raul Teodorescu, nu trebue scris într'un mozaic poliglot, dar nici în limba lui Delavrancea din *Apus de Soare*, nici a lui Sadoveanu din *Zodia Cancerului*".

In *Apus de Soare* e un crâmpei din istoria românească. Sufletul povestirii cu bucuriile şi necazurile, cu dorurile şi tot focul lui, fiind chiar sufletul românesc de totdeauna, se cere zugrăvit în cuvinte româneşti de totdeauna — în limba comună.

Dar cum avem o limbă a plugarilor, *a plugarilor români*, nu a unor agronomi, tot aşa trebue să avem şi *o limbă românească* a codului. Drept pildă se poate lua codul de procedură civilă, întocmit de C. Dissescu, şi în care se vede o mai mare grijă pentru limba română.

Numai un cod, potrivit „nevoilor unei naţiuni" şi scris în limba naţiunii, numai un asemenea cod e o „manifestare a geniului naţional" zice d. Raul Teodorescu. Şi adaogă: „E timpul să se sfârşească odată cu fetişismul neologismelor, care e apanajul semidocţilor sau al cui nu cunoaşte propria lui limbă ori nu ştie să o cinstească".

T. PISANI